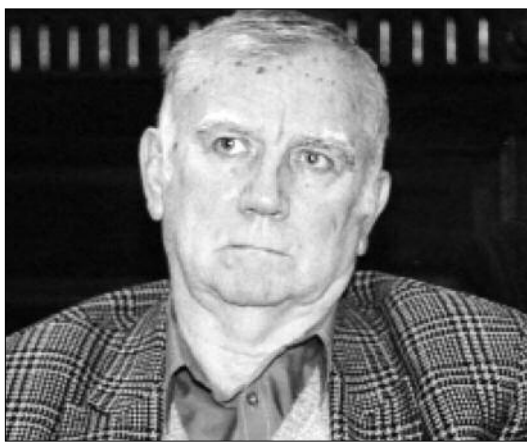

Momente și schițe din actualitatea literară

O prevedere legală poate îndreptățiță – aceea de a echivala o operă de creație produsă în închisoare cu un anumit număr de luni sau ani reduși din pedeapsă – a intrat și ea pe mâna marilor escroci ai neamului. Ca prin miracol, indivizi, pentru care gramatica românească reprezintă un dușman ireductibil, au pus pe masa gardienilor tomuri și tomuri scrise în reclusiunea deloc îmbietoare a pușcăriei.

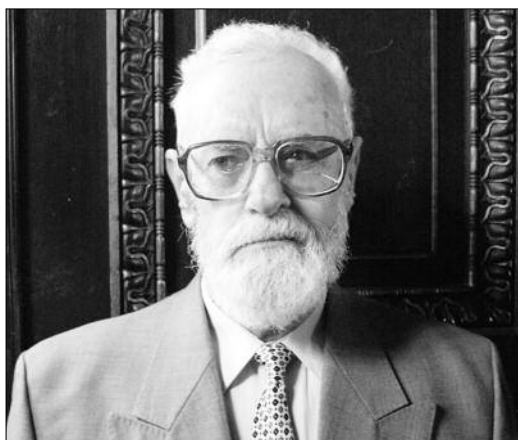
MIRCEA MIHĂIEȘ,
în *România literară*

■ Aniversări grele în literatura română contemporană! Vârste grele și rotunde. D. R. Popescu a împlinit 80 de ani. Revista *Tribuna* de la Cluj, gazetă păstorită peste un deceniu de însuși sărbătorit, îi dedică un număr integral: 311/16-31 august 2015. O bibliografie cvasicompletă, tablete sentimentale, articole critice sau memoriale, numeroase fotografii din epoca nedigitală a acestei arte..., toate depun mărturie pentru o viață de scriitor total, cu cărți esențiale în toate genurile, de la poezie la roman și eseu, până la proză scurtă și dramaturgie plus scenarii de film. Alegem finalul textului lui Horia Bădescu: „A scris despre dor și despre frică, despre regi și măscărici, despre ape minerale și sânge, despre vânători apocaliptice și despre viscolite Ierusalimuri. A trecut prin istorie aproape egal cu sine însuși, călare pe acel fabulos iepure șchiop legat la ieslea birtului celest. În care birt

D.R.-ul bea o bere povestind într-una pentru a nu se lăsa el însuși povestit”. Scriitorul este sărbătorit și de revista *Scrisul Românesc* de la Craiova, dar lui D. R. P. i se dedică și un volum semnat de criticul și istoricul literar Constantin Cubleșan: *Dumitru Radu Popescu în labirintul mitologiei contemporane*.

● Tot în această perioadă, un alt șaicicist a împlinit 80 de ani: poetul Ion Gheorghe. El este sărbătorit de revista *Fereastră* de la Mizil. Sunt reproduse poeme din diferite volume, interviuri și aprecieri critice. Reproducem această „mărturie” analitică a lui Marin Mincu: „Ion Gheorghe nu a fost poet de curte precum Păunescu și nici nu s-a bucurat de o existență prea roză sub regimul ceaușist. Dimpotrivă, dincolo de unele «închipuiri» ciudate, Ion Gheorghe este, în textele sale, cel mai coroziv poet

antdictatorial, descriind atrocitățile comuniste cu o pastă grea, incendiară și vitriolantă, stârnind oroarea și spaima precum Capriciile halucinante ale lui Goya. Prin angajarea sa vizionară acută, poezia lui Ion Gheorghe a avut un efect cathartic răscolitor asupra contemporanilor atinși de o amnezie bizară. Sunt convins că timpul răbdător va netezi asperitățile deocamdată insurmontabile dintre bibliografie și operă și mă grăbesc să reiau cele câteva argumente în direcția receptării critice, în prezent unica modalitate de evaluare onestă a poetului. („Poezia română actuală”, Ed. Pontica, 1998).

● Tot în 1935, anul nașterii lui Labiș, luna aceasta a împlinit 80 de ani și optzecistul poet Gheorghe Izbășescu. El va fi omagiat de revista noastră printr-un interviu amplu realizat de Ștefan Ion Ghilimescu.

■ În nr. 35 al *României literare*, Mircea Mihăieș scrie un text pe cât de realist, pe atât de dureros. Se întreabă criticul și profesorul ce-i mână-n luptă pe cei câțiva mii de scriitori să-și aștearnă pe hârtie cărțile în lipsa acută de cititori. De asemenea, M. M. deplânge situația universitarilor care sunt buni profesori, dar – în același timp – plagiază în tezele de doctorat sau în alte lucrări. Pentru ca, în sfârșit, să ajungă la un subiect de strictă actualitate, la producțiile „scriitorilor din pușcărie”: „O prevedere legală poate îndreptățiță – aceea de a echivala o operă de creație produsă în închisoare cu un anumit număr de luni sau ani reduși din pedeapsă – a intrat și ea pe mâna marilor escroci ai neamului. Ca prin miracol, indivizi, pentru care gramatica românească reprezintă un dușman ireductibil, au pus pe masa gardienilor tomuri și tomuri scrise în reclusiunea deloc

îmbietoare a pușcăriei. Din exemplele care-mi vin în minte, nu cel al lui Becali mă indignază cel mai mult. Era inevitabil ca un aranjor de calibrul lui să ia în vizor și această metodă de a-și curma detenția. La puterea lui financiară și la capacitatea de a găsi veriga slabă a oricărui lanț, era o probabilitate de unu la șase miliarde ca Jiji să nu folosească și acest prilej pentru a găsi o scurtătură spre libertate. Cel mai mult mă indignază un domn numit Copos. Din câte am văzut în presă, lucrările „scrise” de el în pușcărie sunt atât de „savante”, bazate pe o bibliografie vastă, ultraspecializată și dificilă, încât ar fi fost nevoie de munca unui întreg institut de cercetători pentru a redacta o astfel de lucrare. Dar de unde știm că lucrurile nu au stat chiar așa? De unde să știm că numele invocat nu e pseudonimul colectiv al unui grup de cercetători care au lucrat de zor la eliberarea fostului negustor de înghețată și prăjituri, ajuns mare politician și antreprenor? E încă una din enigmaticele a căror dezlegare e atât de simplă de țî se face silă să te gândești la ea”. Da, silă până peste poate este cuvântul.

■ Recent, la Editura Eikon din Cluj, Magda Ursache publică unul din interesante și percutantele sale volume: *Noi vrem Cuvânt! sau alte feluri de cenzură*.

Prefața *Ursăcheștii* este semnată de prozatorul Radu Mareș și o definește cât se poate de exact pe autoare: „Magdei U. nu-i e teamă. Ea știe să spună lucrurilor pe nume cu o directețe care-ți taie piuitul. N-are de apărut interese mari sau mici, de genul burse, decorații la care să tânjească, premii, stagii de creație sau mai știu eu ce. E orgolioasă atât cât e orice artist sănătos, dar se poate lipsi călugărește de multe. Spus altfel, e dintre cei, mulți-puțini, care trebuie crezuți pe cuvânt în judecățile lor, nesuspectabili de vreun interes subteran, dar și fără preconcepții proaste”. Cine are urechi de auzit!...

DAD

Concursul național de proză scurtă „RADU ROSETTI”, ediția a XVII-a 2015

Concursul (organizat de Primăria Municipiului Onești și Biblioteca Municipală *Radu Rosetti*) este pe trei grupe de vârstă:

- 10-15 ani
- 16-20 de ani
- 21-35 de ani.

Condiții de participare:

1-2 lucrări care să nu depășească 10 p. A4 (text dactilografiat / tehnoredactat) și care să nu fi fost premiate la alte ediții ale concursului nostru

Textul va fi tehnoredactat în programul Microsoft Word și salvat în format *.doc* (nu *.docx*), cu font *Times New Roman*, mărime 12, spațiere 1 rând, cu diacritice, cu respectarea ortografiei, marginile paginii setate la 2 cm, aliniere *justify*.

Modalitatea de trimitere sau depunere a lucrărilor:

Lucrările se vor trimite într-un plic format A4, care va conține:

* lucrarea, la începutul căreia nu se menționează numele autorului, ci doar *titlul, categoria de vârstă și un motto*;

* un plic mic, închis, pe care se va specifica motto-ul lucrării și care va conține datele de identificare și contact ale autorului: numele și prenumele, data nașterii, adresa completă, numărul de telefon, ocupația și adresa de email.

În paralel, lucrarea în format electronic, având specificate același motto și categoria de vârstă, va fi expediată pe adresa: bibli_on@yahoo.com ca atașament tehnoredactat. Mesajul va avea ca subiect „pentru concursul de proză *Radu Rosetti*”. Organizatorii garantează anonimatul expeditorului.

Participă tineri care nu au debutat editorial în proză și nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor.

Lucrările (schițe și povestiri) vor fi expediate pe adresa:

Biblioteca Municipală „Radu Rosetti”

Bulevardul Oituz nr. 13 A, Cod poștal 601077, Onești, Jud. Bacău

Data limită de primire a lucrărilor: 1 octombrie 2015.

Premierea va avea loc în data de 29 octombrie 2015. Pentru laureatii concursului cu domiciliul în alte localități, premiile vor fi expediate prin poștă.

Relații la telefon: 0234/324099, tel./fax 0234/312202.

OBSERVAȚII:

Versurile, fragmentele de teatru sau eseurile filozofice, istorice, lingvistice etc. nu vor intra în concurs.

Lucrările scrise de mână, precum și cele care nu respectă prezentul regulament nu vor fi luate în considerare.

De la o vîrstă la alta

Dumitru Augustin Doman: *Spuneți/scrieți undeva că „tinerețea privește îndărătnic, necruțător, doar înainte”. Dar mai spuneți că tinerețea dvs. „a privit doar înapoi”, idealizînd trecutul. Alte vîrste ale dvs. încotro au privit? Vreți să vorbiți despre raportul dintre vîrstele dvs.?*

Întrucît despre perindarea mea biografică prin vîrste v-am mai vorbit, îmi voi permite acum să fac în marginea acestei teme cîteva considerații de ordin moral. Unii dintre noi au o vîrstă privilegiată, alții n-au. Faptul depinde de gradul de integrare în lume al fiecăruia, căci vîrstele reprezintă un mod de a accepta/refuza lumea. Cei ce socotesc a se fi regăsit în aceeași măsură la toate vîrstele sunt indivizi echilibrați, stenici, olimpici, dacă vreți. Flacăra lor interioară arde la un grad egal, scutindu-i de mari confruntări cu condiția existențială ori cu mediul. Ceilalți, în schimb, care posedă o vîrstă privilegiată, dispun de ea cum de un vîrf de lance pentru a înainta pe traiectul vieții și pentru a se apăra la nevoie (o nevoie care se ivește frecvent). Eu unul mărturisesc că mi-am resimțit drept vîrstă de căpetenie copilăria. O perioadă edenică înspre care într-adevăr am privit înapoi ca spre o supremă ipostază a ființei, cu neputință de-a mai fi egalată, la care, fie și reflex, m-am raportat mereu. Copilăria mi s-a înfățișat ca o maximă coincidență cu ceea ce sînt și, concomitent, ca o depersonalizare. Lipsită fiind de ambiții, de prezumții, de strategii de afirmare, precum un dar al unei naturi sufletești care, luînd act de sine prin trăire, nu avea nevoie de adjuvantele conștiinței spre a relaționa cu lumea. Din această pricină, copilul e impulsionat de curiozitate, nu de dorința de-a lua în posesie lumea. Curiozitatea infantilă e o inocență a cunoașterii. Copilul vrea să știe pentru a ști, nu pentru a se sluji de cunoștințele dobîndite pe o scară a devenirii mai mult ori mai puțin convenționale, pecabile. Ulterior, procesul gnoseologic apare ca un piedestal al delimitării eului de ceea ce-l înconjoară. Neavînd trecut, neangajat în viitor, copilul trăiește într-un absolut temporal. Se arată capabil a absolutiza prezentul cel atît de relativ, de versatil la vîrstele următoare.

Adolescența e, *hélas*, o etapă tulbure, în care se ivesc semnele clivajului ființei cu lumea. Se înfiripă și se consolidează judecățile de valoare, aproximînd o axiologie. Lumea nu mai prezintă imaginea unei totalități, descompunîndu-se, livrîndu-se într-un joc de fragmente care pot naște nostalgia întregului abolit. În acea prefață a tinereții care e adolescența, am simțit, așa cum ați menționat, nevoia unei retrospectivii. Segregîndu-se viața lăuntrică de viața exterioară, s-a impus obligația canonului obștesc. Cea dintîi s-a întors către trecut precum spre un reper de uz intim, de căpetenie, al ființei care balansează între sine și ceea ce e în afara sa. Lumea e percepută ca o alteritate doldora de necunoscute, ca atare neliniștitoare, suspectă. În consecință, eul își caută modelele care, dat fiind acest conflict măcar virtual, au rol de pavăză. În adolescență se manifestă și cele dintîi afecte erotice, care, alături de una-două strînse prietenii, întemeiate atunci, sînt modalități de regăsire și de confirmare a identității eului. Îndeplinesc funcția unor alianțe naturale împotriva lumii tot mai dificultuoase în complexitățile sale ce se relevă treptat. Neexistînd încă prea multe prejudecăți, atari relații electiv precum dragostea și prietenia se bucură acum de șansa unei intensități maxime. A unei purități ce le face memorabile.

Tinerețea: o perioadă în care starea de inadaptare se acutizează, devine nu o dată critică. Raporturile cu imixtiunile lumii, mai

cu seamă în cazul unei firi introvertite, tind a deveni beligerante. Valéry aprecia tinerețea drept „un timp în care convingerile sînt, și trebuie să fie, rău înțelese: sau combătute orbește sau orbește ascultate”. Aceasta, să zicem, pentru condițiile normalității. Dar adolescența și tinerețea mea s-au petrecut în contextul unui regim politic abuziv la culme, mai ales în acei ani, în care cuvintele poetului francez puteau căpăta un alt înțeles. Cenzura, bibliotecile arse sau zăvorâte, îndocrinarea obligatorie, crunta supraveghere polițienească ne-au separat în două tabere. Chiar fără dreptul la cuvînt, cei ce nu se puteau ralia regimului discreționar aveau dreptul la o conștiință a crezurilor juste. Nu fără un consum dureros de energie la acea vîrstă pe muchie a personalității, care trebuia să opteze pentru un anume drum. Incapabili a ne supune „orbește” sloganelor cîrmuirii comuniste, le opuneam o convingere izvorîtă din firescul existenței, poate cu o precocitate dictată de circumstanțe, și care, în pofida vîrstei crude, n-am impresia că s-ar fi manifestat „orbește”. Vitregiile politice am impresia că ne-au impus un spor de luciditate... Și un alt aspect de seamă. Tinerețea e vîrsta la care se precizează eventualele vocații sau aptitudini. Cînd e vorba de atari premise, ea poate prilejui o inadaptare suplimentară. Cu atît mai mult cu cît, în cazul celui ce vă vorbește, ambiția civică pune în fața unui tînăr iubitor de literatură și istorie aproape numai piedici. De la alegerea lecturilor pînă la publicarea primelor încercări ale condeiului și chiar pînă la conversațiile pe subiecte prohibite (și acestea erau puzderie), toate îi stăteau de-a curmezișul. Totuși tinerețea conține un romantism biologic. Sentimentalitatea nu o dată furtunoasă nu constituie oare o ultimă erupție a candorii inițiale, egotic-generoase? Zic egotic, pentru că tînărul încă mai dorește a fi cu obstinție el însuși, a nu ceda prescripțiilor ce i se par meschine, convențiilor ce i se par oneroase. Oferind spectacolul unei majore dezadaptări, al unei revolte emoționale nu o dată dramatice. Adică un exaltat prin adus, la despărțire, anilor auroral.

Cît privește maturitatea, aceasta ar fi vîrsta decisivă a individului, care-i deschide, în linii mari, două perspective (lăsăm la o parte interferențele). Nu e atît vorba de o alegere, cît de o sumisiune la o anume structură, la o tipologie nativă. Sîntem puși în situația de-a apuca fie pe calea adaptării, a docilității față de cutumele sociale, fie pe calea inadaptării incorrigibile. A unei disocieri pe viață de imaginea omului standardizat. Tipul artist e în genere unul mai slab decît cel al umanității medii, mai vulnerabil, astfel cum l-a văzut Kafka, prin urmare se vede prea adesea expus marginalizării. Menit s-ar zice unui soi de sacrificiu abscons, în vederea efortului său creator, care însă s-ar putea să nu-l satisfacă suficient. Așadar o îndoită presiune, din partea mediului și din partea propriei conștiințe anxioase, mai mereu cabrate. Astfel configurat, artistul se vede împărțit între un conflict cu semenii și un conflict cu sine însuși. Neposedînd virtuțile tipului pragmatic, nu poate beneficia decît de o integrare socială de grad secund (paradoxal, chiar atunci cînd se întîmplă a înregistra succese în planul creației). În vreme ce eternul său oponent obiectiv, adaptabilul, e „realist”, constructiv în sfera materială,

integrat în obște prin proiectul său izvorît din nevoile acesteia (paradoxal, chiar atunci cînd e profitor, rapace, malonest). Dacă Blaga afirma că omul în genere e „o erezie a naturii”, cu atît mai vîrtos se apropie de o asemenea viziune omul dedicat artei.

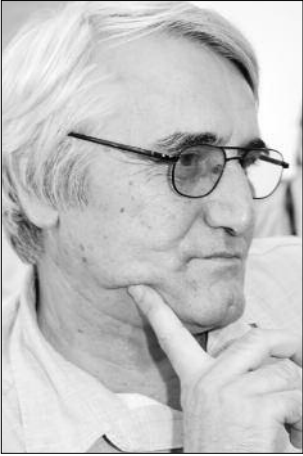
Iar senectutea, ce-ar putea fi senectutea decît o vîrstă recapitulativă? Una de sinteză a modalităților morale și comportamentale care au precedat-o, aidoma postmodernismului care nu dă semne că s-ar simți complexat de condiția sa. Întrebat ce vîstă are, un autor francez a declarat că n-ar putea răspunde, deoarece vîrsta i se schimbă mereu... Vîrstnic fiind, ai puțința de-a apăsa cînd pe un buton cînd pe altul spre a reveni la impresiile, întrebările, emoțiile și – de ce nu? – speranțele de odinioară, în unele momente prea puțin acoperite de aburul timpului scurs, care se întîmplă să nu fie cîtuși de puțin perceptibil. Naturile introspective pot oficia în anii „vîrstei a treia” un cult al trecutului, pe care eu l-am avut dintotdeauna. Într-atît mă cufundam în starea mirabilă a începuturilor de viață, încît pe la 14-15 ani m-am pomenit descumpănit, stîngaci și timid din cale afară, întristat că am abandonat copilăria. Mi-era pur și simplu rușine să-mi declar vîsta... Să ne întoarcem însă la bătrînețe. N-aș crede că aceasta mi-ar mai putea aduce ceva nou, de-o anume semnificație, dacă trecem peste inerentele slăbiciuni trupești care se înmulțesc. Dar, mă gîndesc îndată, sincopile de memorie, distragera, gafele în mărunțișurile traiului zilnic? Le-am putea oare omite? Desigur că nu, însă nu cumva ele prezintă și o discretă parte favorabilă? Nu duc la o destindere, la o „copilărire” a spiritului obosit, orice s-ar spune, inclusiv prin unde de neant pe care le captează? Evitînd nota peiorativă, ne-am putea da seama că are loc o închidere circulară a vieții noastre

Totuși tinerețea conține un romantism biologic. Sentimentalitatea nu o dată furtunoasă nu constituie oare o ultimă erupție a candorii inițiale, egotic-generoase?

pămîntești... A fi bătrîn înseamnă – ceea ce nu e puțin, ci dimpotrivă – a fi proprietarul trecutului tău în aproape integralitatea sa, limitrofă cu suprema experiență finală. Un trecut tras mai întîi în materia brută, amorfă a memoriei, tot mai compromisă, care te poate mîhni, dar și un trecut distilat în retortele nobile ale amintirii. Esențializat astfel, amintirea fiind o ficțiune trasă direct din existențial, o estetizare *sui generis* a acestuia. Dacă se vorbește cu aere sapiențiale despre o „artă a vieții”, care n-ar fi decît o formulă mai ingenioasă a adaptării, amintirea e, prin selecția și stilizarea sa sensibilă, o ultimă, decisivă formă a inadaptării. Prin gratuitatea sa similiestică, n-am putea-o socoti o semnalizare a transcendenței?

Cronica întârziată

Debutul unui echinoxist de altădată

În paginile celei mai longevive reviste studențești de cultură, *Echinox*, s-au format din 1968 încoace promoții dense de poeți, prozatori și dramaturgi, critici literari și esești. Dintre acești ucenici în atelierele cenaclului și revistei, cei mai numeroși erau, firește, poeții, chiar dacă unii au ajuns să publice sporadic și au abandonat calea creației după absolvirea facultății. Amploarea fenomenului poetic echinoxist a fost reliefată prin antologia temeinică din 2004, alcătuită de directorul revistei de la începuturi, Ion Pop: *Poeții revistei „Echinox”. Antologie (1968-2003)*. Pe lângă poeții care au ajuns în stadiul consacării în ultimele decenii, „soliști” precum Dinu Flămând, Ion Mircea, Adrian Popescu și Mariana Bojan (ca să-i amintesc doar pe „întemeietorii” care deschid antologia), Ion Pop include în culegerea retrospectivă și aspirații care formau „corul” de fundal, care „n-au mai ajuns să iasă în prim-planul scenei” – cum se menționează în prefață. Printre ei se numără și Valentin Radu, student la Politehnică în anii '70, ale cărui poeme de început „anunțau un interesant căutător de geometrii în coagulare în freamătul vieții”.

Din 1972, odată cu primirea redacției, începe să se impună altă promoție de poeți talentați, cimentând tradiția deschisă de Adrian Popescu et comp., dintre care se distinge Dan Damaschin, secundat de Virgil Mihai și Werner Sollner (de expresie germană). Semnau adesea, însă, în paginile revistei și câțiva poeți, așa-zicând, de plan secund, care s-au pierdut pe coridoarele literaturii, resimțind probabil impactul trecerii de la studenție la profesorat, în condițiile regimului totalitarist. Îi amintesc doar pe Viorel Ariton, Viorel Chirilă (colegii mei de an) și istoricul de formație Ovidiu Mureșan. Dintre filologii de-atunci, numai regretatul Ion Vădan și Olimpiu Nușfelean au reușit să facă pasul următor spre debutul editorial. Dar cel mai atașat de echipa redacțională a momentului (fără a face parte din ea) era studentul politehnist Valentin Radu, mai mereu prezent la întrunirile din mansarda redacției sau de la „Arizona”, în pofida timidității funciare, publicând aproape număr de număr câte un poem sau grupaje întregi în *Echinoxul* anilor 1972-1973.

Un grupaj din creația de tinerețe a lui Valentin Radu apare, totuși, în 1974, selectat în volumul colectiv *Popas între poeții tineri*, alcătuit de cronicarul aproape uitat al revistei *Tribuna*, Victor Felea, fiind remarcat în prezentarea elogioasă a acestuia: „Avem de-a face cu o poezie densă (...) Poetul trăiește în însăși materialitatea lucrurilor, ca o lume pe care o ridică la nivelul realității mitice, asumându-și enigmatice metamorfoze”. Dar pre-debutul editorial promițător nu a fost împlinit printr-un debut singular în anii următori. Nu știu prin ce meandre existențiale sau alchimii interioare presante – cazul multora dintre optzeciștii răzleți - a trecut tânărul poet după absolvirea din 1975, stabilit în Bistrița, când se dedică exclusiv ingineriei, părăsind literatura – după modelul îndepărtat al lui Ion Barbu (păstrând proporțiile). Cred că, mai degrabă, asprimea vieții din totalitarism și rigorile profesiei asociate cu absența climatului literar l-au îndepărtat de pasiunea care primește astfel statut de *violon d'Ingres*. Între timp a apărut în poezia contemporană alt Valentin Radu, un debutant precoce din Sibiu cu volumul *Înapoi în Arcadia* (2001). Așa se face că poetul cu debut întârziat a fost nevoit să-și adauge inițiala tatălui (probabil) la numele de

semnătură. Dar liceanul teribilist – fiul optzecistului consacrat Ioan Radu Văcărescu - a renunțat definitiv la poezie, după câte știu, în favoarea filosofiei.

Volumul de acum al poetului sexagenar, *Fluxul ninsorii de mai* (Ed. Eco Transilvan, 2015), prefațat de Ion Pop, recuperează, înainte de toate, două grupaje publicate în pagina denumită între noi *de consacrare* (pag. 5 a *Echinoxului*, față-n față cu *Cronica literară*). Mă refer la grupajul cu titlu generic *Nouă poezii* (din nr. 12/ 1972) și la celălalt, publicat după un an sub titlul definitiv *Forța preajmei* (nr. 10/ 1973). În primul grupaj apare și poemul care dă titlul volumului întârziat, unde se conturează coordonatele organice ale poeziei lui Valentin F. Radu: „Lumina ca un segment a căzut printre ziduri verzi/ adulmecând cercuri, mereu plecate cercuri/ spre-ndepărtatul, marele punct al inimii mele./ Dar iată fluxul ninsorii de Mai, / acum mai tânăr, iată privirea ca fluxul ninsorii de Mai,/ cum vine din ochii goi și cumiști ai triumphiului înflorit.// Cum există trecerea pură, cum există/ palma ca un țârm cu degete de iarbă,/ cum exist eu cel alcătuit din oglinzi/ amare și margini duse-n tumult./ Nu m-ar ierta fluxul ninsorii de Mai/ căzut peste trupul de somn al păpădiilor”. Mai mult de o treime din poeziile culegerii de față, bag-seama, a apărut în *Echinoxul* de la începutul deceniului al optulea. Confruntând variantele din volum cu acelea din revistă, se poate observa că modificările sunt minime și țin îndeobște de ordonarea versurilor în strofă, fără rețușuri care ar diminua naturaletă discursului. Întreaga materie lirică este distribuită în patru cicluri omogene: *Fluxul ninsorii de mai*, *Forma aruncată*, *Gloria fumului* și *Forța preajmei*.

Format în spiritul științelor exacte, Valentin F. Radu cultivă un lirism concentrat, până la marginea ermetismului, cătând să aproximeze starea poetică de echilibru între răceala materiei și freamătul trăirilor, armonizând aievea concretul cu abstractul. El adoptă ipostaza unui peregrin printre formele realului, iar călătoria sa spirituală are ca punct de plecare *preajma*, vecinătatea imediată a lumii în *dezordine*: „În camera cu pereți opriți/ de-a se desface fără vreo intenție/ în surplusul de spațiu cu aer și străzi uscate/ în globul cu lumina strămbă/ n-am pătruns cu prieteni cu haine lucitoare,/ cu ochi și gulere înalte,/ n-am pătruns dominat de o fericire aparte/ să pot numi oricând domeniul/ de sunete și numere defăimate -/ flamură și povară peste nimbul/ obiectelor în dezordine”. Reordonarea lumii obiectuale devine un proiect ideal, care nu poate fi concretizat decât prin tatonări repetate în registrul *umbrei* („Și nu caut decât în penumbră/ un falnic murmur, chiar dacă/ azi mă socot mai alb și mai uniform”) sau al fumului cețos (din ciclul *Gloria fumului*): „Tu zici: gloria fumului e mai mult/ decât vuietul unei civilizații,/ eu zic: șuieratul zilei e mai puțin/ decât mahnirea desigurilor/ mai puțin decât ceasul generațiilor/ suple și grav ridicate-n miezul fructului”.

Prospețimea imaginilor, ineditul metaforic al discursului în sine derivă dintr-o viziune spațială integratoare. Poetul surprinde cu privirea fermecată geometria lumii materiale, concentrată simbolic în *linii* (ca un *val solid exaltă linia; extremă, palpitanță linie; Dreapta; Verticala de soare*) și *puncte* (în *ochiul meu se cutremură punctul; punctul ascuns în inima peregrinului; punctul de sprijin al văzduhului; Punct de cădere*),

similare cu „nodurile” nichita-stănesciene (din *Noduri și semne*). În construcția imaginarului se simte, de fapt, influența modelatoare a lui Ion Barbu și cred că poetul echinoxist adoptă tacit principiul înaintașului despre interferența poeziei cu geometria prin simbolistica „formelor posibile de existență” corespondente. Figurile realității cotidiene reverberează în spirit printr-o serie de figuri geometrice: cercul și arcul de cerc, unghiul, sfera, pătratul, romb, conul ș.a. Predominantă este figura cercului (*Cercul cu margini de fum*), ca revers al percepției existenței circulare. Dar și agent al cunoașterii poetice, cum sugerează enunțul definitiv din *Dans*: „Motivul meu e cercul/ mai transparent și mai agitat”.

Dimensiunea istorică a formelor spațiale este reflectată prin percepția timpului („Sub fiecare floare din ierbar e un gol/ și frunzele copacilor poartă frica toamnei,/ numai timpul fuge cu punctul de cădere/ uitat asemenea acului pe fundul mării”), oglindit în curgerea sa implacabilă: „Pe ziduri alunecă numai vremea/ ca noaptea pe filamente și muchia oglinzii/ în vas se adună spațiul trădând/ punctul ascuns în inima peregrinului.// Intuiesc acum ochiul plecat/ pe conuri și inele verzi/ până ce vremea se-adună în cercul cu margini de fum...” Fluxul și refluxul materiei condiționează, în proiecție poetică, creșterea și descreșterea tensiunii lirice. Iar metamorfozele realului sunt surprinse prin contopirea privirii exterioare cu cea interioară, adâncită spre intimitate: „Desculț aş umbla prin livezi/ acum când soarele a căzut/ în cireși, lovindu-se de verde/ și de partea mea vibrândă/ și de partea mea vibrândă...// Desculț aş umbla pe muchia ierbii/ ca pe câmpii de planete și unghiuri verzi/ nu fără ca martor să fiu/ la jaf de stigmat și cercuri pure”.

Oscilând între centrul și marginea existenței circulare, poetul tinde să-și stabilească punctul de echilibru: „marele punct al inimii mele”. Astfel factorul de armonie al universului configurat geometric devine soarele: „Ah, turbioane cum vâncurcați în adânc, nu pe adânc./ Pe adânc e o foarfece mare. Prin gura ei/ merge soarele-n ape fără maica lui/ cum scrumul de ghimpi se repetă:/ încolo și încoace pe întuneric, pe viață și pe moarte/ într-o folie în care pe jumătate pier/ o mie de pături de piatră./ Mai presus de orice se-ndoaie vorba pe vorbă, lumina pe lumină,/ dorința pe baierale inimii...”. Sub lumina solară se produce împăcarea ființei cu destinul ei efemer, pendulând între viață și moarte. Întrucât lumina-cunoaștere, în sens blagian, înlesnește concilierea contrariilor: „Cu viața scăpărând/ din multiple trunchiuri/ spre gura soarelui înghețată-n caldarâm/ plutește-o veche lumină uimită./ Fără trupe vapoase/ e-o înaltă curbă a ochilor mei./ Singură poate purta mahnirea/ unei adieri, cât forța preajmei sale/ lângă râu țin plante cu zgomote-n fructe”. Aș spune că seninătatea contemplației poetice se susține pe lumina germinativă.

Înstrăinat de generația sa, nu doar prin debutul mult întârziat, ci și prin stilul particular și prin tematică - o concepție care poate conduce spre un manierism al formelor sterilizant -, Valentin F. Radu constituie un caz rar în poezia contemporană. Este posibil ca volumul *Fluxul ninsorii de mai* să reprezinte deopotrivă punctul de plecare și finalul unei evoluții poetice brusc întreruptă, cu bună-știință.

Format în spiritul științelor exacte, Valentin F. Radu cultivă un lirism concentrat, până la marginea ermetismului, cătând să aproximeze starea poetică de echilibru între răceala materiei și freamătul trăirilor, armonizând aievea concretul cu abstractul.

Nicolae Oprea

cronici

Șase zile la Casa Scriitorilor de la Neptun

Până în săptămâna de dinainte de 1 august (când mă programasem la binevoitoarea Adriana Stoica, la USR, din primăvară, în seria 1-10 august) n-am știut dacă ajung totuși la Casa Scriitorilor, la Neptun — din lipsă de bani. Ca un făcut, vara rămân fără bani, fără nici o rezervă, n-are rost să dau explicații (am mers la limită; mai mult pentru a-l forța pe fiul meu să iasă din casă într-o vacanță minimă cu iubita lui; în 25 iulie fiul meu a împlinit 40 de ani, de necrezut și pentru el). În principal, lucrurile au stat așa — îmi notam în 4 august: *La mare, la Neptun, la Casa Scriitorilor, cu Doina Popa, din 1 august. Jurnal-LIS: marți, 4 august — nouri tot cerul, apăruți din senin, pe ici pe colo mai iese soarele, plaja e plină (de la gardul de pe plajă cu „interzis” al Vilei Prezidențiale până la intrarea în Olimp; aud că e venit de azi la Vila Prezidențială Klaus Johannis, de aia s-o mai fi înmormântat; în ultimele trei zile a fost soare fără nouri; în plus, mi-a dispărut internetul din cameră). Marea e și azi așa cum a găsit-o pe 1 august: agitată, cu valuri mari care se rostogolesc și te izbesc de-ți sar creierii, val după val, numai ziduri de apă, imposibil să înoți (cu nisipul mutat, la geamanduri apa e până la mijloc). Mulți fac „duș” la stabilopozi, unde marea aruncă în forță valuri împrăștiate. Plus briza răcoroasă, cu pale de vânt care te obligă să-ți ții prosoapele pe nisip cu pietre (mai greu de făcut rost). Altfel, ca niciodată (de la Revoluție încoace, când am avut acces la Casa Scriitorilor, am venit mai des pe aici), pe plajă, vânzătorii de porumb fierți și colaci „chiurtoș” recită poezii (e adevărat, publicitate, potrivite după client), probabil sunt inspirați de vecinătatea Casei Scriitorilor... Sunt prezenți în această „serie” (1-10 august) scriitori, dintre cei cunoscuți de mine: Mihai Zamfir, Bujor Nedelcovici (venit anume din Franța pentru masajele de la „Doina”, un cunoscut complex de relaxare din stațiunea Neptun), Robert Șerban (cu familia lui superbă), Gina și Constantin Stoiciu (veniți din Canada cu nepotul, fiul lui Andrei, membru și el al USR), Cristian Livescu (cu familia; și revista „Antiteze”), Carolina Ilica, Silvia Chițimia, Lucia Verona, Bogdan Hrib (Editura Tritonic), Elisabeta și Fevronia*

Novac (Fevronia e cu familia, venită din Franța). Două zile a trecut pe aici Corneliu Antoniu (și Brândușa lui; au lăsat numărul nou din revista „Antares”), cazat la Costinești. L-am întâlnit pe plajă și pe fostul critic literar Dan Silviu Boerescu (și lansase la târgul de la Mangalia un jurnal legat de aventurile lui la „Playboy”), are o editură nouă. Iar pe 7 august, consemnam: Ne întorcem (eu cu Doina Popa) în cuptorul de la București, irespirabil. Jurnal-LIS: azi, vineri, 7 august 2015, plecăm de la Neptun - continuă seria (plătită la Casa Scriitorilor) fiul, Laurențiu, cu iubita lui, Ana. Marea și-a făcut de cap, cu valuri care te dau peste cap (din 1 august numai așa a fost, valuri după valuri periculoase, care se rostogolesc pline de nisip sau care te izbesc de crezi că ți-a crăpat pielea pe spate; fiindcă le întâmpini cu spatele; e imposibil să înoți; nu spun că dau faliment cei din zona de agrement, cu skijeturile și „bananele” lor, le e imposibil să le manevreze). Ieri, joi, de Schimbarea la Față, în golful de la Casa Scriitorilor s-a înecat un bărbat vânjos - o oră și jumătate a fost resuscitat, până la urmă a venit o salvare și poliția și l-au luat, în aplauzele celor ce au asistat; cei de pe plajă erau convinși că rugăciunea colectivă l-a salvat (să sperăm că a fost salvat, din vânăta îi revenise culoarea pielii). Ieri au fost și valuri orbitoare de praf pe plajă, vânt puternic, prosoapele noastre erau înnegrite. Am pus destul bronz pe noi, am stat câte cinci ore pe zi pe plajă și în mare (numai la mijlocul golfului dintre Casa Scriitorilor și Vila Prezidențială), de la 10 la 13 și de la 17 la 19 (după prânz dormeam profund, după ce ne făceam reciproc masaj). Seara, după cină, preumblare cu Doina Popa pe faleză, cu ieșire la Amfiteatru, la Olimp (din ce în ce mai dezolant, cu hoteluri și restaurante părăsite, lăsate în paragină); sau cu ieșire, pe la Vila Președinției, în stațiunea Neptun, extrem de aglomerată (asemenea plajei; românii preferă luna august la mare, deși totul s-a scumpit), până la Biserică (tot neterminată, te simți stânjenit de prostul gust din interior) sau la iarmaroc, sau spre mare, din centru, „La Steaguri”, la cele două lacuri cu apă dulce, colmatate (e o

delăsare de rău-augur, păcat). Interesant, de când am venit la Neptun n-am deschis decât ieri televizorul din cameră (la meciul de fotbal al Stelei București la Belgrad, la Partizan, pierdut dramatic, în Liga Campionilor Europeni): nu mă mai interesează politica. Am frunzărit știrile și e-mailurile pe laptopul Doinei, la clubul Casei Scriitorilor, n-a mai revenit internetul în cameră. Întrebând la recepția Casei Scriitorilor, am aflat că erau de față în această „serie 1-10 august” și scriitorii (mai puțin cunoscuți mie) Vasile Poenaru, Adrian Frățilă sau M. Antonescu și Victor Olaru. Pe de altă parte, Viorel Sâmpetean (acum e consilier la Guvern, nu știam) a mers la înmormântarea fratelui lui și s-a întors. Era între noi și fostul ministru al Educației, Remus Pricopie. Am plătit la Casa Scriitorilor cazarea (care include micul-dejun) și o masă, cina (acasă facem la fel, avem o singură masă „consistentă” pe zi) — la prânz mâncam „hrană rece” pe balconul camerei noastre. E curios, de câte ori venim la mare nu ne e foame, mai mult „ne stricăm foamea”. După plecare, marea a luat un număr impresionant de vieți la Neptun (și pe tot litoralul), nu știu din ce motiv era atât de nervoasă... Mă mir că scriitorii prezenți, cu care am schimbat o vorbă, habar nu au (dacă nu cumva „li se rupea”, sau se făceau că plouă, în stil românesc) de „legea antilegionară, sau a simpatizanților legionarilor din secolul trecut” (fie ei și martiri ai comunismului), care a intrat în vigoare de la 1 august și care te condamnă la 3 ani închisoare dacă promovezi „cultul” lui Noica, Eliade, Cioran, Țuțea, Blaga, Vulcănescu, Ion Barbu, Arghezi, Radu Gyr, Vasile Voiculescu și tot așa (lasă că le vor fi demolate busturile, vor fi radiați de pe plăcuțele memoriale, le vor fi șterse numele date străzilor sau liceelor și bibliotecilor sau pur și simplu ale unor simpozioane sau colocvii naționale), sunt revoltat — personal, tot sper că n-am înțeles bine infamanta „Lege 217” (pentru mine politicianul Crin Antonescu e îngropat în memorie de viu, el fiind cel ce a semnat-o; altfel, din câte am citit, e o lege inițiată de Institutul „Wiesel”).

20 august 2015. BV

Carte nouă

Dan Bistricean – Patruzeci (Proilavia, Brăila, 2014)

La 40 de ani, poetul Dan Bistricean se sărbătorește cu volumul *Patruzeci*, volum cuprinzând exact 40 de poeme. Îmi amintesc cu tristețe și revoltă cum în 1984, Adrian Păunescu s-a sărbătorit de asemenea la împlinirea a 40 de ani, dar cu o cărămidă de peste 800 de pagini (!) și „peste rând”, peste planul editorial care atunci se făcea cu vreo doi ani înainte. Bardul de la Bârca a consumat — cu o aprobare de la CC al PCR — hârtia și drepturile de autor a 12 scriitori, printre care și ale cărții mele de debut. Spre deosebire de conducătorul cenaclului Flacăra, Dan Bistricean, nu numai că nu consumă hârtia niciunii scriitor, dar e și decent, publică la aniversară o plachetă de 40 de poeme; dincolo de faptul că e puțin narcisic și-și revendică ipocrit numele sfânt de Daniil: „Cu nevrednicie și fără lacrimi porți tu Daniile/Numele Proorocului/Numele Stâlpnicului/Numele Cuviosului ce doarme/în mormântul cald de la/Voroneț”. Pe această linie, a liricii de esență creștină, se desfășoară poetul în cele mai multe din poemele din volum, toate fără titlu. Un poem apoftegmatice din 10 cuvinte este exemplar pentru lirica lui Dan Bistricean: „Păsări și fiare/mâncându-și pâinea lor/din palma sihastrului”.

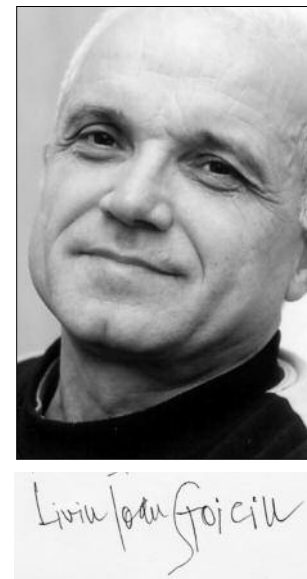
Marius Manta – Tată și fiu: momente (Editura VICOVIA, Bacău, 2015)

Marius Manta este un tânăr critic de la revista băcăuană *Ateneu*, unul cu puncte de vedere de cele mai multe ori originale, ca să nu zice insolite. De data aceasta, apare cu un volum de poeme dedicate fiului său minor, un fel de *Învățăturile lui Marius Manta către fiul său Tudor Nicolae*. Autorul însuși face aluzie la Neagoe Basarab într-un text de patru versuri: „Neagoe de m-ar fi chemat/iar sânge nobil ar fi curs prin vine/ți-aș fi trântit învățăturile-ale-ntr-un sac/și-aș fi scăpat cu zile”. Altfel, Tatăl este un înțelept și-i arată Fiului *Calea*: „Copile, ține minte că-n dor de duh/Se-ntâmplă toate cele-nalte/Acolo cuvântul tău

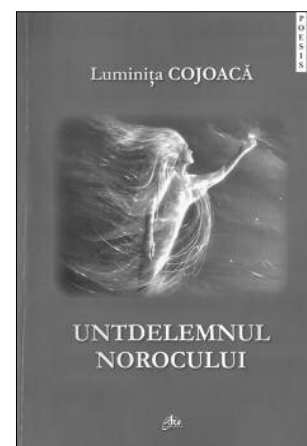
se va împlini/Și va scăpa adevăr ce tainic fu ascuns/Doar acesta e drumul de urmat/Voință de a nu fi înfrânt/Putere de a te măcina în gând/în noapte vei avea un prieten/Și peste zi un tainic legământ:/Să nu îndrepti nicicând cuvântul/Asupra a orișice e sfânt”. Este vorba de un interesant experiment, o carte scrisă pentru un copil care o va citi peste ani și va urma sau nu învățăturile tatălui, neștiind noi acum cum va arăta generația viitoare. Dincolo de temă, băcăuanul Marius Manta nu se poate abține să aducă un *Tribut* patronului Bacovia, fără a-i trăda spiritul expresionist: „Oraș amorf în interval/Sub semnul unui rar crepuscul/Se-ntinde fantomatic/Secular//Miraj al unui eu întors/Gravură-n violet cu vaiet dureros/Își scâlciază trăsăturile/Nervos”.

Luminița Cojoacă – Untdelemnul norocului (Editura Axa)

Poezia Luminiței Cojoacă se construiește pe elemente de toată lauda, elemente care au stat la baza poeziei moderne: zăpada, îngerii, izvoarele, piatra, mai ales piatra... Mai mult, poeta încearcă să-și tragă seva lirică din folclor, din poezia populară. Dar, această tendință se dovedește desigur foarte dificilă, reușind doar lui Eminescu și — pe urmele lui — lui Nichita Stănescu, Cezar Ivănescu sau Cezar Baltag și încă la câțiva poeți români importanți. Luminiței Cojoacă îi ies niște poezii dadaiste cu ritm și rimă, cu sensul abscons precum în aceste *Clopot ale ninsorii*: „Umbra ochiului în lung și în lat/Luminând carnea în aluat (!; n.m.)/Să se ducă scândura/Rasa morții piata rea//Dorul floare stinsă în vânt/Schimbă secera din gând/Precum în cer și pe pământ/Lumina ninsă din cuvânt”. Volumul este unitar în manierismul lui și în linia valorică a textului tocmai citat mai sus. Poate o oarecare excepție face cel intitulat *Floare de inger*, cu vădite ecouri din Cezar Ivănescu: „Când voi fi de voi mai fi/Ninsoare în muguri vii/Să mă stâmperi în noroc/Să mă fac carne la loc//Să-mi aprinzi dorul de urmă/Pe la tată pe la mamă/Ochiul dorului ursat/Să mi-l ningă fără păcat”. (DAD)

Liviu Ioan Stoiciu

Florea Turiac

eu exist

azi pe axa lumii mele sunt continuu în balans
că mă-mbată răsăritul contopit c-un colț de cer
și renaște-n mine pofta pașii să îi fac în dans
să m-avânt spre libertate ca un pui de cuc stingher

eu exist cu toată lumea care-mi spune că exist
că-mi aude bunătatea cum trosnește în genunchi
și nimic din toată starea nu mă face să fiu trist
c-azi norocul mă colindă și mă înverzește-n trunchi –

iar mă strigă-un glas de înger șuierând a paradis
să mă-ndoape cu luceferi cât să luminez mereu
doar iubiri pentru prăsilă ce-nfloresc în câmp deschis
când de nourî se despoaie un serafic curcubeu

copilărie în ploaie

târându-mă prin ceață ca vipera prin iarbă
știam și eu că mâine norii s-or rupe-n ploii
și îmi săltau plămâni precum la piept o salbă
cu bucurii multiple din drag pentru noroi

să îl frământ în palme să-i rotunjesc mirosul
ca pe-o comoară-a lumii de aer dens și pur
să simt cum îmi cresc aripi să zbor peste pufosul
nour deschis vederii – rotindu-mă-mprejur –

și zvăpăiat din fire strângeam răsfațu-n brațe
tot auzind vioara rotunde picături
când agăța de ierburi crescute prin poștaș
cerceii melancolici cei repezi și maturi

știind să nu am teamă de nicio vijelie
îi îndrăgeam mătasea sonorului distinct
și-atuncea dintr-odată intra-n copilărie
puterea frumuseții scurgându-se-n instinct

iar ploaia pentru mine era o mulțumire
că-mi picura în suflet poemul ei de cer
și eu vânam din fulger lumina cu uimire
că-mi modela gândirea cu-un strat aurifer

visând la nemurire

visând la nemurire norocul îți serbezi
când steaua-nțelepciunii pe gratis te colindă
și mai vrăjit de vise în gândul tău veghezi
cuvântul care-i gata cu nimb să te cuprindă

încât să simți cum cerul plantează-n tine-un rai
care-nflorit în sânge cu vorbe dulci te-mbie
și traversezi ținutul împovărat de grai
să intri-n cartea lumii când nimeni nu te știe...

Marian Hotca

ultimul poem

viitorul nostru e atât de negru
încât îl vedem roz, cu steluțe verzi,
prințese, unicorni și ponei
nu vom mai avea capacitatea să visăm
frumos noaptea,
căci visele ni s-au uscat
cu prima lacrimă ce s-a scurs în războiul
nervurilor
de pe cuvinte

vom avea un alt somn adânc și pustiu
în cutia goală de la margarină
cineva ne-a scos definitiv din priză
și uite ne-am făcut albaștri
de la medicamente

geamurile sunt prea înghețate
uneori sunt pline de pământ
și în casă nu mai bate nicio venă subțire
de lumină

uneori existăm de parcă n-am mai exista
privim focul albastru de la aragaz cum
cugetă
maladiv printre oale scufundate în rugină
mai ungem o felie de pâine cu margarină
citim rubrica de decese și condoleanțe
ne autoanalizăm, ne bârfim
bem ceaiul de tei împreună
și mai zicem că afară e o toamnă frumoasă

suntem făcuți din resturile din ziar
sau poate din rebuturile rămase de la
zidirea lumii
și ne întrebăm cu o jumătate de gură
când vom ajunge ziua să putem recicla
ceva din noi

viitorul nostru e negru, cu steluțe moarte,
unicorni
și ponei morți

azi vom merge la înmormântarea
speranței noastre,
iar de mâine ne va mânca
un somn alb și fără vise

sunt proiectat să rezist

fiindcă am descoperit soarele
era dimineață și-aveam fața plină de

cenușă
din viața paralelă din vis

erau drumuri lungi și bombele cădeau în
pantofi
drumurile s-au mai scurtat
și viermele din pruna mare
dorea să respire o gură de aer rural

cana cu ceai lipită de buzele mele rusești
aruncă fum negru în bucătărie
să explodez acum sau mai încolo:
prea târziu am explodat

dulceața de prune
ca o baltă de sânge rudimentară
a înroșit soarele dimineții
eu nu mai sunt proiectat să rezist

gând

cu gândul la același înger
aștept pacea
să se așeze ca un soare
peste glasul
celor în suferință

copiii se joacă în fața blocului cu o bombă

imediat se va întâmpla o tragedie,
dar nu contează asta - orice minune ținea
trei zile

acum că avem televiziuni la tot colțul
o minune ține mai bine de o săptămână

hai explodați și muriți odată, să avem
audiență:

o vom duce în studio pe mama omida
să ne spună ce a prezis în boaba de
mazăre:

noapte bună - acestea au fost știrile
noastre

ne întâlnim mâine la aceeași oră

(dacă nu vom exploda și noi! buuum)

lumină

lumina înainte
să devină lumină
a purtat războaie intergalactice

cu întunericul
să fie azi căldură
și suflele pentru noi

plâns

în fiecare ceapă
doarme câte un înger trist
când tăiem o ceapă
trezim îngerul, iar el plânge
în ochii noștri
că nu și-a terminat
visul din rădăcină

în singurătate
liniștea pare
mai albă

așteptând toamna

așteaptă-mă în toamna aceasta
cu inima goală ca o păstaie
urcă-te încet pe piciorul meu
precum iedera otrăvitoare
ce suie pe copac

vino cu vântul rece
spulberă-mi ochii și mintea și gândurile
și lasă-mă uscat
ca vreascurile de sub picioare

înainte de a pleca cum faci întodeauna
cântă-mi despre prăpăstii
și golurile ce nu se mai pot adânci în mine

sunt trist
și încă nu e toamnă

aripi

o aripă ce s-a împietrit în cer
ultima singurătate grea
înainte să-mi iau zborul
în sens invers

cineva spunea cu glas de piatră
că păsările trebuie să rămână un mit
și picioarele trebuie să se împace
pentru întotdeauna cu pământul

**vino cu vântul
rece**

**spulberă-mi
ochii și
mintea și
gândurile**

**și lasă-mă
uscat**

**ca vreascurile
de sub
picioare**

Vară Tequila

„Înțelepciunea strălucește pretutindeni”
– așa că ia tot ce poți aduna cu tine
s-ar putea să ne folosească dincolo
pe unde nimic nu zboară și nimeni nu lasă
vreo urmă în eter
ce am putut noi să facem a fost destul –
am salvat apoi am omorât ce salvasem.
La asta ne pricepem cel mai bine.
„Este-adevărat că Mater Dolorosa l-a
trimis pe Fiul său pe cruce
Pentru a salva ce se mai putea salva? Sau
e răutatea lumii care spune asta?
Vreun bizantin pedant?”
Puteam să jur cândva că omul are nevoie
de poezie cum are leul de carne zilnic
dar de când am aflat că fiara trebuie să
mănânce 7 kilograme pe zi pentru a fi în
formă
nu mai sînt atît de sigur. E posibil să
supraviețuim și fără. Un os-două.
Vara asta am prins muște pentru Max am
cîtit poezie băut doze mici
de tequila Sauza Hacienda Hecho en
Mexico tres generaciones la fiecare
înfrîngere
multă vreme nu am înțeles nefericirea
literaturii și nici astăzi nu cred c-o înțeleg
în felul în care voi citiți generațiile ca pe
distilerii clandestine unde faci
alcool fără foc dar mai ales fără instinctul
albastru al alcoolului – băutorul.
Trebuie să-nveți să lucrezi cu cei mai buni
chiar în timp ce te ferești de ei.
Nu zicea Rilke – „Traducerea este cel mai
pur procedeu prin care poate fi recunoscut
Talentul poetic”? Ce este neclar aici?
Acum, Max e mort și penele lui doar își
mai amintesc de el sub grămăjoara de nisip
unde l-am îngropat pe seară. Andrei crede
c-ar putea învia, dar eu i-am spus
că nimeni nu l-a trimis pe cruce
așadar nu trebuie să demonstreze nimic.
Să bem pentru înfrîngeri
și pentru felul subtil în care vom fi citiți și
îngropați cândva.
Un os-două.

Greaca lui Dumnezeu

Felul în care filozofii obișnuiesc să
danseze cu lucrul cel mai inutil
din existență
sunetul unui țîțar în scalpul muzicii de
cameră
face ca vara asta lungă să fie falsă ca o
propoziție falsă
o carte lipsită de farmec fără vreo șansă
de a topi inima
vreunei femei cu maniere și urechi de
bărbat.
Greaca lui Dumnezeu atît de imperfectă
vechiul și noul terorism
al celui care trage în piept
acel „timid epochistik asexuat” din odată
bogatele grădini ale minții
mă mai seduc între pîinea săracă a
muncitorului
și prima otravă adusă pe înserat inimii în
cupa în formă de inimă.
Doar aici mai există formă – și subiect.
Pîină la urmă filozofii dansează cu ceea ce
pot băga lejer
în buzunarul de la spate – iluzia spartană
a minții unui copil.
Buzele mele subțiri disprețuiesc
configurația filozofică a lumii
dar gustă cu plăcere carnea ei neagră
imperialismul plăcut al celui care a făcut
lumea fără copie –
un supraviețuitor aidoma lui M. Laruelle,
personajul lui Lowry,

cel care a scăpat cu bine din Primul
Mondial „în ciuda faptului
că Guillaume Apollinaire îi fusese pentru
o vreme comandant”.
(Îmi place să-mi închipui lucruri care mă
scot din sărite).
Moartea se păstrează excelent în
fotografii.

Poemul cu pîini

L-am visat și cred că există cu adevărat
scris și acum
pe o masă de fier
l-am înțeles atît de bine dar l-am uitat
definitiv la trezire
n-am uitat cum stăteau nemișcate printre
cuvinte
pîinișoare plâpînde
fără de care poemul nu ar fi avut înțeles.
Mi-era foame nu am atins nici o coajă
mai degrabă mi-aș fi mîncat mîinile
am citit poemul cu pîini făcute anume
pentru săraci
apoi am văzut un bărbat în mijlocul unui
rîu
scria liniștit la o masă
mușca dintr-un colț
soarele delira în clopotul de bronz al
ospiciului
cuvinte vie printre pîini vie mici semne
misterioase
„apoi bărbatul bău apă din rîu
apoi el însuși și rîul dispărură-mpreună”.

Teroarea unicității

Există o clipă în timp cînd aud cum mîriie
planetele una la alta
cu secole-n gură pe care noi nu le știm
perseverența memoriei despre care
învățaiți ne spun
că poate reabilita o viață sau o idee
nu va reface inima obosită de atîta
dezolare intens cultivată
teroarea unicității aceeași pe care
Dumnezeu a simțit-o în clipa cînd a știut
că omulețul pe care l-a scuipat cu putere
afară va scrie acest poem
din afara minții sale
pe măsură ce este evacuată iar
suveranitatea ei contestată
de ceva ostil amenințător cu sînge cald.
Există un moment cînd știi că frumusețea
merge mîină în mîină cu sărăcia
pîină la sfîrșitul vremurilor
dar după aceea se vor despărți pentru a
duce o existență tăcută
umilă
așa cum mîinile celor care au trăit cîndva
se cunosc
dar nu se ating niciodată.
Și iarăși niciodată.

Nu m-au lăsat să conduc lumea

Nu m-au lăsat să conduc lumea la cinci
ani cînd aveam putere lacrimi
numele îmi era mai mare decît capul
iar astăzi cînd toți vor să scape mă agăț de
vechiul meu chip
„singur părăsit ca un ied în ceanul
săracului”
cum se prinde cu degete mici sfoara de
baloanele pierdute în cer.
Nu lăsa omul la necaz și Necazul se joacă
pe-afară cu mintea
cum se joacă dracu’-n scriptorium cînd
rămîne singur cu lumea
un pui de suflet adoarme în drum spre
abator –

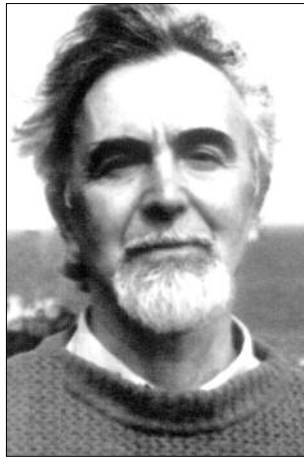
ai văzut cum se pricep copiii să refuze tot
ce vine după ei
pe lumea asta
să lase neschimbată viața de apoi în
strigătele furioase ale adulților?
Muchii și colțuri de care trebuie să am
grijă ca-ntr-un calcul dramatic.
Nu m-au lăsat să conduc lumea („cum ai
găti un pește
cu mîină ușoară”)
iar astăzi cînd toți strigă să scape sînt
băiețelul speriat
că ai lui l-au lăsat singur cu poezia în casă
– putere nume și lacrimi.
Să privești un cuțit cînd crede că nimeni
nu-l vede
uite istoria.

La plecare

La sfîrșitul vremurilor, crede Danilo Kiș,
vom vorbi în ebraică,
„limba începuturilor și a sfîrșitului”,
dar nu ne spune cu cine vom vorbi cui ne
vom adresa în articulo mortis
în fața cui vom cerși extrema uncțiune la
presimțirea căldurii atomice a morții –
însă nu cred că vom vorbi mai degrabă
vom bănuir un fel de vorbire
un nou miros necunoscut ca atunci cînd
mergi în ținuturi străine
unde oamenii se uită la tine ca la un străin
curios
un frison al materiei în clipa cînd cineva
suflă peste o foaie umezită
înainte de scrie ceva neimportant.
Totul se va petrece lent ca-n zilele cînd
începi să înveți o nouă limbă
sau scrierea după dictare – de data
aceasta fără graba clopoțelului răutăcios –
o tablă neagră va sta în fața noastră și vom
ieși după alfabet
chemați de o voce care se aude doar în
capul nostru cuplat la
capetele celor din jur
o mare de țeste care percep același sunet
limpede al unui final multiplu
ca fumul de țigară stîrnind pasiuni noi sau
trezindu-le pe cele uitate
și îmi permit să cred că nu va fi „un
sfîrșit”, dragă Danilo,
ci mai multe ca unul fiecare în capul
românului polonezului
sau ucraineanului maghiarului sau
vorbitoarea de idiș
în vreme ce psalmodiază o rugăciune
pentru cei morți.
Kaddish-ul tuturor în limba grea a
asfințitului de lume.
Pe tablă fiecare va scrie numele secret cu
care a fost strigat cândva
în vis de cineva care putea să-i fie mamă
dar nu era.
Aceste nume nu se cunosc aici pe pămînt
dar au dulceața lor
odată scrise și noi vom ști că sînt cu
adevărat ale noastre
și că am fost strigați astfel de cel ce ni le-a
dat odată și acum
ni le redă și nouă.
E ca atunci cînd plouă pentru fiecare și
toți simt în același fel
că sînt mîngîiați. În ploaie oamenii sînt
frați, dar se uscă fiecare
pe frînghia lui.
Așa cred eu că stau lucrurile la plecare –
sîntem îmbăiați și primeniți
și nimeni n-are nici o supărare.

Din volumul „Nu m-au lăsat să conduc
lumea”, în curs de apariție la
Casa de Editură Max Blecher

*Greaca lui
Dumnezeu
atît de
imperfectă
vechiul și noul
terorism
al celui care
trage în piept
acel „timid
epochistik
asexuat” din
odată
bogatele
grădini ale
minții
mă mai seduc
între pîinea
săracă a
muncitorului
și prima
otravă adusă
pe înserat
inimii în cupa
în formă de
inimă.
Doar aici mai
există formă –
și subiect.*

România, care a avut neșansa să treacă, din 1930 înapoi prin 3 dictaturi. Dictatura roșie fiind indubitabil cea mai cruntă, pe cât de lungă-nesfârșită. În cei 4 ani de dictatură antonesciană au rămas în străinătate toți foștii diplomați și reprezentanți de culoare verde, mă refer la opțiunea legionară. Amintesc faptul că Mihai Antonescu, din poziția sa de prim-ministru, s-a străduit să-i menajeze pe tinerii meritoși, precum Ionescu, Cioran, Eliade etc., plasându-i ca atașați culturali sau de presă în Vest.

Scriitorii români din exil vs. Spațiul mioritic

Primul sens al exilului ca termen, în înțeles juridic, se referă la pedepsirea pentru motive politice a unui cetățean, cu **izgonirea sa din țară** sau din localitatea-cetatea unde s-a produs "trădarea". Dar trebuie adăugat imediat că noțiunea de exil s-a extins și asupra **părăsirii benevole a țării**, din aceleași motive politice, actantul luând-o înaintea unei posibile expulzări pe cale oficială. Pleci din țară pentru că te izgonesc cei de la putere sau pentru că nu suporti să-i mai știi la putere. Exilul ca sancțiune dar și exilul ca opțiune. Este la noi cazul prea cunoscut al lui Caragiale, care în anul 1904 se autoexilează la Berlin, scârbit la culme de fauna politică din Principate. Iată ce-i scria prietenului Al. Vlahuță: "Pentru nimic în lume n-aș părăsi acest colț de viață străină pentru a mă reîntoarce în patrie. Să mai văd ceea ce am văzut, să mai sufăr ceea ce am suferit, aceleași mutre, aceleași fosile cari conduc viața publică... Nu, dragul meu, nu! M-am exilat și atâta tot."

Fiind vorba de ruperea relațiilor dintre un individ și structura socială din care făcea parte, exilul ca atare vine spre noi din cele mai vechi timpuri și însoțește mersul istoriei omenirii, cu etape mai permissive și cu acutizări în momentele de dramă ale unei națiuni. Chiar înainte de a se fi oficializat închisoarea ca formă punitivă, societatea tribală a perfectat alungarea indezirabilului. Îl dădeau afară din peșteră. Tranșând conflictul dintr-o singură mișcare. Ne amintim de exilul pe 50 de ani al evreilor în Babilon, de renumiți cetățeni ai Greciei antice, exilați din motive politice, deveniți uneori dușmani ai propriei cetăți punitivă, anume spre a impune cu forța valoarea lor personală, care nu fusese just apreciată. Mai înapoi, ne putem referi la exilul lui **Ovidiu la Tomis**, tocmai la marginea nesigură a imperiului roman ajuns la apogeu, poetul fiind pedepsit în anul 7 al erei noastre de Octavian Augustus pentru vini din intimitatea familiei imperiale -, exil care nouă, ca trăitori în spațiul carpato-pontic, ne vorbește despre colonii grecești și romane pe tărîmuri dacice așteptând în antecamera Istoriei. Cu precizarea că enigmaticul exil tomitan, nu era decât o simplă *relegare*, adică Ovidiu își păstra drepturile cetățenești romane, inclusiv averea din peninsulă. Cu care să-și îndulcească traiul printre străini. Ceea ce nu a pus defel surdina vaietelor lirice din *Tristia*, din *Ponticele*. Mai înapoi, avem exilul florentinului **Dante la Ravenna**, de unde nu a putut nicicând să-și revadă urbea iubită. Ajungem peste veacuri la exilul de 3 ani al celui mai mare poet rus **Pușkin**, la Chișinău. Și câți alții, îndepărtați de la rostul lor și din patrie, prea cunoscuți sau nu îndeajuns cunoscuți, au gustat amara pâine a exilului! **Victor Hugo**, poetul național al Franței, a parcurs două exiluri dureroase.

La noi, în istoria ultimelor secole, ne referim la exilul lui N. Bălcescu după căderea Revoluției din 1848, la Palermo, unde a murit după 3 ani, tot fără a-și fi putut revedea țara; i-a urmat la scurtă vreme exilul domnitorului Alex. Ioan Cuza, după noaptea abdicării forțate, din 11 februarie 1866, murind în străinătate, după 7 ani de constrângeri materiale, fără însă a se plânge vreodată, fără a cere ceva, ba dimpotrivă: după ce, într-un mod exemplar, refuzase oferta lui Carol I de a reveni în țară, deși fusese ales, în contumacie, deputat de Mehedinți, cu loc asigurat în Parlament. Gest care îl deosebește esențial de exilații mai înainte citați, care nu au conținut să ceară clementă de la persecutori, ajutor de la prieteni, protecție de la potenți, precum nu au conținut să se plângă în versuri clasice de condițiile abominabile în care erau nevoiți să-și ducă amarul zilelor la Pontul Euxin, la Chișinău, deși noi înțelegem că era vorba cu precădere de iscusite figuri de stil persuasive, spre a stârni compasiunea celor puternici. Timp în care localnicii, dispunând de posibilități materiale incomparabil mai mici,

reuşeau să supraviețuiască privațiunilor, trimitându-și urmași (de la Post restant) până în zilele noastre.

Nu mai trebuie subliniat faptul că, în acest ultim veac XX al progresului galopant, beneficiind de luminile a mai mulți savanți decât se adunaseră în istoria tuturor timpurilor, care veac și-a câștigat, în paralel, rușinoasa faimă a unui număr de victime ce depășește întreaga hecatombă a istoriei mondiale, în veacul XX deci, s-au înregistrat deplasări de populații ce surclasează marile migrații pe parcurs de un mileniu ale popoarelor asiatice și nu numai. Tema refugiului ar trebui să ocupe prim-planul preocupărilor sociologice, dar și literare, până una alta. Lucru ce nu se prea întâmplă. Semn sigur că nu vedem marile provocări ale lumii moderne și postmoderne, complăcându-ne în abordări punctuale, ca să nu spun nerelevante.

La noi în perioada comunistă a funcționat implacabil, după model sovietic, exilul persoanelor indezirabile, *încarcerarea* "dușmanilor orânduirii de stat", munca forțată, dar mai ales *deportarea* în Bărăgan a unor comunități întregi, ca represiune sau în mod strategic, din localitățile de la granița cu Jugoslavia.

România, care a avut neșansa să treacă, din 1930 înapoi prin 3 dictaturi. Dictatura roșie fiind indubitabil cea mai cruntă, pe cât de lungă-nesfârșită. În cei 4 ani de dictatură antonesciană au rămas în străinătate toți foștii diplomați și reprezentanți de culoare verde, mă refer la opțiunea legionară. Amintesc faptul că Mihai Antonescu, din poziția sa de prim-ministru, s-a străduit să-i menajeze pe tinerii meritoși, precum Ionescu, Cioran, Eliade etc., plasându-i ca atașați culturali sau de presă în Vest. După 1945 au rămas peste graniță toți cei care reprezentaseră diplomația antonesciană. Și mulți alți cetățeni, studenți, doctoranzi, îndeobște intelectuali și specialiști care înțeleseseră ce-i așteaptă dacă revin în țară. Filosoful **Mihai Șora**, a revenit în 1946, din motive familiale și a constatat că nu i se mai dă voie să plece înapoi, în Franța. Îl va fi "salvat" de la detenția propriu-zisă faptul că activase în Rezistența franceză. Însă, după instaurarea regimului roșu, toți actanții partidelor istorice, dar și toți intelectualii și reprezentanții marcanți ai burghezo-moșierimii au fost trimiși în închisori și lagăre de muncă, pentru motive născocite sau fără motive - în ideea stalinistă, declarată fără a clipi din ochi, că dușmanul de clasă trebuie lichidat fizic, fără ezitare.

Puțini au reușit să se mai expatrieze după 1945. Cortina de fier politico-ideologică a căzut implacabil, pentru încă 45 de ani, separând lumea în două lagăre ideologice, politice, economice și militare inamice: Războiul rece, apoi războiul stelelor, dar tot război! În cazul României efectele Cortinei au fost din păcate mai dure ca oriunde. Strașnic păzită, din greu antifonată. Să nu mai știm unii de alții, de familiile rămase de izbeliște, de rude și prieteni, de mersul țării ca atare. Unii **aici**, desigur "umăr la umăr / noi mulți la număr", cărora ni se promitea fericirea generală, dar nu primeam decât o subzistență cartelată, și cei puțini **dincolo**, "arși de dor", vorba lui Saroyan și în imposibilitatea de a ne ajuta cu ceva. Lumi paralele, care din motive strict politice erau blestamate să nu se întâlnească niciodată. Scrie poeta Florența Albu: "Noi vom muri aici / Închiși din toate părțile de libertate./ Cîmpie, exil deschis în patru vânturi." Era situația de fapt a creatorului din România socialistă. Totuși, cu intervenții, cu sprijinul străinătății, unii intelectuali au reușit să obțină viza plecării definitive. Pe scriitoarea **Sanda Stolojan** a salvat-o intervenția din 1962 a președintelui Giscard d-Estaigne, pe altcineva l-a scos din țară Churchill, sau De Gaulle; pe **Peter Neagoe** l-a răscumpărat un frate din Canada; asemenea pe **Ionel Jianu**, exilat în 1961; pe poetul **Dragoș Vrânceanu** l-a scos

la lumină vizita în România a unui mare scriitor italian de stînga, cu care italianistul nostru fusese prieten în perioada studiilor florentine.

O subliniere specială: creatori români de talie mondială precum **Brâncuși, Enescu, Celibidache, Perlea, Eliade, Apostu** au refuzat să revină în țară, la oricâte insistențe, regimul comunist repugnându-le organic. Se știe ce și cât a pierdut din asta națiunea română.

Voi spune câteva cuvinte la obiect despre exilul scriitorilor, pentru că ei sunt persoane publice, cu tot ce decurge din acest statut privilegiat; pentru că au trăit cu intensitate specifică artistului drama înstrăinării; pentru că am depus mărturie scrisă întru aceasta, o mărturie aflată de-acum la vedere, analizabilă, cuantificabilă. Dar mai întâi aș vrea să ne gândim o clipă la marele noroc al culturii noastre că la momentul încheierii războiului, destui scriitori de primă linie precum Ionescu, Eliade, Cioran și alții de același calibru se aflau în Vest; știind prea bine că toți cei numiți mai sus, în eventualitatea că s-ar fi aflat în țară, ar fi nimerit fără excepție în pușcării, în malaxorul detenției comuniste, dirijate la noi direct de la Moscova, după cum se știe, prin cominterniștii alojeni Pauker, Chișinevski, Bodnăraș, Nikolski și alții de teapa lor. Te gândești cu strângere de inimă ce s-ar fi ales de opera acestor personalități creatoare excepționale. De ceastălaltă parte a Cortinei de Fier, absolut toți colegii de liceu, de generație ai acestora, implicate în viața culturală a țării: Noica, Pillat, Paleologu, Steinhardt, Acterian, Sadova etc., etc., au ajuns în detenția comunistă - și nu oricum, ci în mod ironic, în cazul celor mai sus citați, pentru delictul de a fi citit între ei cărți de-ale prietenilor Eliade și Cioran, ajunse în țară pe sub mână...

Un alt gândirist, Vasile Voiculescu, după 6 ani de închisoare, iese la 78 de ani și, bolnav de plămâni, moare după încă un an. Petre Țuțea face 13 ani de detenție și nu poate publica nimic până după 1989; Pan M. Vizirescu, condamnat pe viață în procesul ziariștilor, se ascunde vreme de 23 ani în podul casei unor rude din Slatina. Denunțat de un vecin, este arestat pe stradă; însă podeapsa îi expirase... Petre Pandrea, care în Interbelic, ca avocat îi apărase gratuit pe comuniști, apoi și pe evrei, face de două ori pușcărie politică, pentru motive născocite, în fapt pentru a fi fost cumnatul lui Lucrețiu Pătrășcanu. I se confiscă manuscrisele, din dosar dispar cele 37 scrisori de la C. Brâncuși, cu care fusese în mare prietenie - doi panduri și doi europeni, cum își spuneau; în intervalul dintre cele două detenții, i se confiscă și Jurnalul. Idem lui Ion Petrovici (1882-1972), fost prof. univ. și ministru, cel care în 1943 edificase Rotonda celor 12 scriitori din grădina Cișmigiu. Au fost confiscate manuscrisele tuturor deținuților politici, distruse. Printr-o minune, căci rătăcit în alt dosar, după 50 de ani a apărut din arhivele CNSAS manuscrisul unui roman de Dinu Pillat, *Așteptând ziua de apoi*, piesă incriminatorie la proces, iar în fapt un roman despre eșecul mișcării legionare. Aurelian Benteoiu, un scriitor practic necunoscut, discipolul lui Măiorescu și al lui Istrate Micescu, cel mai de succes avocat din Interbelic, vreme de 10 ani senator de Ialomița și de 3 ori ministru; este arestat în 1948, eliberat în 1956, după 8 ani, fără condamnare, iar după 18 luni este arestat din nou, condamnat pe viață, murind în 1962, la Jilava, de cancer la plămâni. La ieșirea din prima detenție, l-a chemat pe fiul său, viitorul compozitor Pascal Benteoiu și i-a dictat fără oprire cca 150 poezii, în majoritate sonete, compuse în închisoare, memorate. Cartea apare abia în 2001, cu prefața fiului compozitor.

(continuare în numărul viitor)